

‘Slordiger tuinieren, daar komt het op neer’

TEKST MILA VAN DE WALL
FOTO'S MARIET DINGEMANS

G

‘Gekraakt groen’ noemt hij het, wijzend naar een plantsoen aan het Van der Pekplein. Spontaan plaatste Nicky Castricum hier anderhalf jaar geleden, samen met buurtbewoners planten, boompjes en struiken, een picknicktafel en een houten hek. Ook zette hij er twee educatieborden over vlinders neer. Zo werd een onbeduidend hondenkoepveldje een miniparadijs voor mens en dier. Maar wel een gekraakt paradijs dus.

Bang dat de gemeente het verwijdert, is Castricum niet. “Het wordt gedoogd, de maaiers rijden eromheen. Blijkbaar vindt iedereen het mooi. Het gewoon maar doen blijkt vooralsnog de beste methode om de stad te vergroenen. Ik heb natuurlijk wel om toestemming gevraagd. Het leek er ook op dat ik een beheercontract zou krijgen maar dat is maanden geleden. Kijk, daar in dat bosje brandnetels zitten atalantarpussen en afgelopen zomer hebben we

hier de kolibrievlinder gespot. Geweldig, toch?”

Vergroenen móét, vindt Castricum. “Ik vertel jou niks nieuws als ik zeg dat het slecht gaat met de vlinders, wilde bijen en nog veel meer insecten. In de afgelopen dertig jaar is er minder dan dertig procent overgebleven. De biodiversiteit is serieus in gevaar, we moeten aan de slag. Dus ik zeg: doe het gewoon, begin gewoon. Kraak zo’n hondenkoepveldje. Zo kunnen we hele binnentuinen of stroken voor de deur samen aanpakken. Boompjes kun je gratis afhalen, een zakje inheemse zaden kost bijna niks, tweedehands picknicktafel erin en je bent er al! Je zult zien dat de buurt het zelf gaat onderhouden, want het is gewoon leuk om er te zijn. De insecten profiteren van dit nieuwe stukje natuur en de gemeente kan het skippen qua onderhoud – nou, win-winsituatie.”

Mot in Mokum

Voor Castricum begon het allemaal in 2015 op tijdelijk landbouwproject Noordoost in Amsterdam-Noord met zijn eerste vlindertuin Mot in Mokum. Hier bouwde hij een leeg stuk grond om tot vlinderwalhalla, inclusief vlinderobservatorium, poppenhuis (rupskweekhuis), bloemen- en grasvelden en een verkoophoek met biologisch gekweekte inheemse planten. Niet gek dat deze vlindertuin de laatste jaren uitgroeide tot een bekende hotspot onder natuurminnende Amsterdammers.

“Oorspronkelijk ben ik industrieel ontwerper, maar al vroeg in mijn carrière belandde ik in een burn-out,” vertelt hij, lopend door het welig tierende plantsoen. “Van jongs af aan was ik gefascineerd door vlinders en andere insecten; met Mot in Mokum kon ik eindelijk mijn eigen ding

Nicky Castricum: ‘De kennis om een omslag te maken is er, mensen met een tuin moeten het alleen weten.’

Al acht jaar zet Nicky Castricum (35) zich in voor meer vlinders en biodiversiteit in de stad. Onvermoeibaar fietst hij met zijn verhaal van workshop naar schoolklas, maar sinds kort neemt hij ook hardere maatregelen. ‘Ik moet wel, anders trek ik het niet. Ik maak me idioot veel zorgen.’

Vlindertuin aan huis

Er zijn 50 verschillende dagvlinders in Nederland, 950 nachtvlinders en 1400 microvlinders. Elke soort heeft z'n eigen voorkeuren, vertelt Castricum. "Veel mensen denken dat een tuin met veel bloemen genoeg is. Maar vaak zijn dit uitheemse planten, exoten die niet oorspronkelijk in Nederland voorkomen, en daar hebben insecten niks aan. Rupsen eten maar één plantensoort, dat noem je waardplanten. Daarvan hebben we er nu te weinig in Nederland." Wat kun je zelf doen voor meer vlinders in de tuin?

- Kies voor inheemse en biologische beplanting.
- Kies plantensoorten waar rupsen van eten (waardplanten) zoals pinksterbloem, klaversoorten, ooievaarsbek, struikklimop, koekoeksbloem, wilde marjolein of kattenstaart.
- Bomen als berk, eik, wilg, vuilboom, grove den of meidoorn zijn waardplanten, geven nectar en dienen als schuilplaats.
- Zet in plaats van een schutting een haag neer met gevarieerde struiken of laat struikklimop tegen een hek groeien.
- Tuinier niet te netjes, laat een stuk van je gazon doorgroeien en een hoekje met onkruid staan: brandnetels zijn geliefd rupsenvoer en zo zijn er overwinterplekken voor vlinders.
- Schoffel niet: nachtvlinders verpoppen zich vaak in de grond.

doen, en nog zinvol werk ook. Want toen al ging het slecht met de insecten. Als ingenieur wist ik: de kennis om een omslag te maken is er, de mensen met een tuin moeten het alleen nog even weten. Daarom begon ik met het geven van cursussen, lezingen, workshops en nachtvlinderexpedities."

En dat doet hij acht jaar later nog steeds. Overal waar Castricum komt, verspreidt hij het vlinderevangelie: wat zijn waardplanten? Welke bloemen trekken welke vlinders aan en waar kunnen ze overwinteren? Het blijkt lastige materie: rupsen van de sint-jansvlinder willen alleen rolklaver, kleine koolwitjes hebben judaspenning of damastbloem nodig en het bruin blauwtje legt haar eitjes alleen op beemdooievaarsbek, om maar wat te noemen. Vlinders zijn kieskeurig, en daar is veel over te vertellen.

Hij wil het vooral niet te ingewikkeld maken. "Op dit moment is mijn belangrijkste boodschap: koop inheemse en biologische planten. Want daar gaat het nu helemaal mis: de tuincentra staan vol met planten opgekweekt met pesticiden. Dat gif blijft jarenlang in zo'n plant en in de

'Doe het, begin gewoon. Kraak zo'n hondenvoer' poepveldje'

grond zitten, het zijn letterlijk insectenkillers."

Dat in de eerste instantie dus, en wil je nog iets extra voor de vlinders doen, dan is het samen te vatten met: "Creëer bosjes en bloemenweides, plant en zaai hier inheemse en biologische planten en grassen, en maai het gefaseerd. Dus niet alles in een keer, maar steeds een ander stukje. Net zoals een schape zou doen. Wat slordiger tuinieren, daar komt het op neer. En het werkt écht. Kom, ik laat het je zien."

Dikkopjes en zandoogjes

Na een fietstochtje staat de vlinderman op het Buikslotermeerplein. Sinds maart 2022 heeft hij hier, pal naast de torenhoge bioscoop, een tweede stukje grond in beheer. >>

‘Er was hier niks, nu stikt het van de beestjes’

Inclusief het gekraakte plantsoen op het Van der Pekplein maakt dat dus drie vlindertuinen.

Op het Buikslotermeerplein creëerde hij naast de vlinderkeet waar workshops worden gegeven een kleine oase met – inderdaad – kleine lage bosjes en bloemenweides. Nicky spreidt zijn armen en zegt: “Kijk hier, midden tussen al dat steen, tegels en bebouwing. Zelfs hier hebben we de natuur kunnen regenereren! Er was hier niks en nu stikt het van de beestjes, ook al is het nog zo’n klein oppervlak.”

Terwijl Castricum rondloopt en aanwijst, legt hij uit: “Daar groeit rolklaver, dat eten de rupsen van het icarusblauwtje. Die klaver doet het hier heel goed, dus in de zomer vliegt hier een hoeveelheid icarusblauwtjes – je wil het niet weten. Hier heb ik inheemse grassen gepland, dat is voor de dikkopjes en de zandoogjes. En daar staat het vogelbos, oftewel het rupsenbosje – sommige vlinders leggen hun eitjes namelijk op bomen.”

Het hele terrein gaat van arme grond naar rijke grond, doceert hij: groenafval

van het arme deel wordt als compost gebruikt voor het rijkere gedeelte. “Zo zouden schapen het ook doen, die grazen een stuk weg en poepen hun mest elders. Het zorgt allemaal voor nieuw leven. Daar op de grond stikt het van de wilde bijen, die leggen hun eitjes namelijk in het zand. En straks vliegen hier weer volop citroenvlinders, vuurvlinders en allerlei andere soorten.”

Rups-tv

Wie op de Instagrampagina van Vlindertuin Mot in Mokum kijkt, ziet dat Castricum absoluut niet overdrijft: regelmatig post hij foto’s en filmpjes van de mooiste vlinders en insecten. Ook ‘rups-tv’ komt regelmatig langs: rupsen in de meest bizarre kleuren, maten en vormen die zich vol eten met blaadjes voordat ze zich ontpoppen tot vlinder. Het vormt een vrolijk en hoopvol stemmende onderbreking van de stroom negatieve berichten over de staat van de natuur in ons land.

Hoopvol is het inderdaad, beaamt Castricum. Maar dan moet er wel meer actie

Planten zonder gif

Inheemse planten, gekweekt zonder pesticiden, zijn belangrijk voor de biodiversiteit. Waar vind je die in Amsterdam?

- Kwekerij & pluktuin Noorderbloemen, heggerankweg 61 noorderbloemen.nl
- Kwekerij de Tuinakker, lutkemeerweg 274 aliesnatuurlijk.nl/kwekerij (planten ook verkrijgbaar bij bio-winkels De Aanzet en Ekodis)
- Kwekerij Groen Genoegen, sloterdijkweg 22 instagram.com/groengenoegen
- Kwekerij Wiering, Nico Broekhuysenweg 22 kwekerijwiering.nl
- Online koop je biologische planten bij het Amsterdamse bedrijf Sprinklr sprinklr.co
- Voor landelijke aanbieders: biotuinwijzer.nl

De bloeiende vlindertuin aan het Buikslotermeerplein.

komen, ook vanuit de gemeente Amsterdam. “Als ik door een park loop, kan de frustratie weleens toeslaan. Daar zie ik namelijk bijna geen insecten. Het leeft niet, het bruist niet. Dat is dus het probleem met die gifplanten: hele parken worden aangelegd met planten vol pesticiden. Onlangs heb ik tijdens een educatieles van een schoolklas het net aangeplante Spoorpark in West geanalyseerd. De uitkomst was schrikbarend: alle planten zaten vol met gif! Dit is nog steeds de norm, om gek van te worden.”

Het belang van biologische planten is logischerwijs zijn stokpaardje geworden, en de vlinderman praat regelmatig met ecologen en beleidsmakers over dit onderwerp. Mede daarom werd hij onlangs uitgenodigd door de directie van Verkeer en Openbare ruimte van de gemeente. Castricum: “Binnenkort worden de contracten vernieuwd van de bedrijven die het groen in Amsterdam aanleggen en onderhouden. Ik heb uitgebreid uitgelegd waarom het belangrijk is om over te stappen op ecologische hoveniers en biologische planten. Als dit gesprek enigszins invloed heeft gehad, dan is dat het belangrijkste wat ik gedaan heb de afgelopen jaren. Ik hoop

‘Mijn vlindereilandjes zijn een druppel op een gloeiende plaat’

maar dat ze de juiste keuzes maken. Want mijn vlindereilandjes doen het goed, al is het natuurlijk een druppel op een gloeiende plaat.”

Het is om deze reden dat Nicky naast zijn werk als vlinderevangelist ook actief is bij Extinction Rebellion. “Mijn vlinders gaan de wereld niet redden. Daarom ben ik naast vlinderman ook activist. Ik moet wel, anders trek ik het niet. Ik maak me idioot veel zorgen en kan er echt van wakker liggen. De onverschilligheid van mensen over het klimaat vind ik heel beangstigend. Ik snap het hoor, we zijn met andere dingen bezig, iedereen heeft het veel te druk. Maar ik kan mijn ogen er niet voor sluiten. Ik word er iedere dag mee geconfronteerd. Meedoen met de klimaatprotesten geeft me hoop en zorgt ervoor dat ik in ieder geval niet te pessimistisch wordt. Anders zou ik de handdoek in de ring gooien en meteen stoppen met Mot in Mokum. Maar ik heb er nog vertrouwen in, we kunnen nog iets doen.” <<

Een workshop volgen of de vlindertuinen van Nicky Castricum bezoeken? Zie vlindertuinmotinmokum.nl.